

In Paradisum

*Voor monumentale & historische
Begraafplaatsen in Nijmegen*

Begraafplaats aan de Stenenkruisstraat

In 1810/1811 liet het Nijmeegse gemeentebestuur, in opdracht van Keizer Napoleon, buiten de wallen een grote begraafplaats aanleggen, met een joods, luthers, Nederlands-hervormd en katholiek gedeelte. Begraven in kerken (“rijke stinkerts”) en overvolle binnensteden was niet langer toegestaan. De begraafplaats besloeg globaal het gebied tussen de Waldeck Pymortsingel, de Stenenkruisstraat, Prins Bernardstraat en van Gentstraat. Alleen het voormalig lutherse gedeelte is bewaard gebleven.

Omdat het een gebied tussen fortificatiën. (Fort Kijk in de Pot en de lunetten) betrof mocht er, volgens de zogenoemde kringenwet, in steen niet hoger gebouwd worden dan één el om bij vijandelikheden het schootsveld niet te belemmeren. Hierdoor is er in de beginperiode een vlak grafveld, als een kerkvloer, met vaak 5 m diepe grafkelders aangelegd. Het waren familiegraven voor enkele generaties, er zijn er met ruim 20 bijzettingen. Karakteristiek is hier de zeer sobere vormgeving.

In het nog bestaande gedeelte vinden we de graven van de vooraanstaande families in het negentiende-eeuwse Nijmegen. Het leest als een stratenboekje: Van Bijleveld, In de Betou, Quack, Noorduyn, Van de Bruggen. Ook graven van andere burgemeesters en hoge officieren (groot garnizoen 1830-1839). Één van een prins: Willem Karel, Prins van Saksen-Weimar-Eisenach. Deze 19 jarige jonge luitenant overleed in 1838 tot groot verdriet van menige jonge dochter uit Europese vorstenhuizen. Onze Koningin Anna Palowna had nog haar lijfzand gestuurd, maar te vergeefs, en de latere tsaar Alexander II arriveerde te laat in Nijmegen zodat hij slecht kon treuren aan het graf van zijn schaakvriend.

Opvallend zijn verder het graf van de familie Van Suchtelen, monument en boom zijn innig vergroeid. Het graf van de familie Quack met een hier ongebruikelijk rijk met symbolen versierde de dekplaat. De zogeheten “Duivelshekkende” ijzeren hekwerken rondom een graf, bedoeld om te voorkomen dat duivels met de stoffelijke overschotten aan de haal gaan.

Rond 1830, in de tijd van de afscheiding van België vervulde de vestingstad Nijmegen een functie in de verdediging van zowel de oostelijke als de zuidelijke grens, dit betekende een sterk garnizoen. Met gevolg dat er hier ook een aantal officieren zijn begraven, enkelen waren drager van de Militaire Willemsorde. Jongere zonen van de lagere Duitse adel moesten vaak kiezen voor een loopbaan als beroepsofficier in een vreemde krijgsmacht, bijvoorbeeld de Nederlandse. Ze bleven soms na pensionering in Nijmegen of omgeving wonen en een aantal van deze militairen is begraven in het nieuwere gedeelte aan de Van Gentstraat.

Door de groei van de bevolking, zeker na de afbraak van de wallen in 1874, raakte deze begraafplaats snel v ol. Dit en de opkomst van de katholieke emancipatie voerden in 1885 tot de inrichting van de RK Begraafplaats Daalseweg, in 1887 volgde Rustoord voor protestanten en 1921 de joodse begraafplaats aan de Kwakkenbergseweg. Daarna liep de belangstelling voor de Stenenkruisstraat snel terug en werd er begin twintigste eeuw op grote schaal geruimd en elders herbegraven o.a. aan de Graafseweg.

De “Stichting In Paradisum” zet zich in voor het behoud, ontwikkeling en de toegankelijkheid van historisch en monumentale begraafplaatsen in Nijmegen. Streeft naar een versterking van hun cultuurhistorische, ecologische en landschappelijke waarden. Spreekt u dit aan? We zijn een vrijwilligersorganisatie en komen nog steeds hanen en middelen tekort, neem met een email even contact op met ons secretaariaat (stichtinginparadisum@kpnmail.nl) of bel 024-3221393 dan kunnen we u nader informeren. Ook bijdragen zijn welkom op rekening NL 86 ABNA 4754 24336, Stichting In Paradisum te Nijmegen.